

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ

1. Ανθρώπινα δικαιώματα - Συμπερίληψη:
Αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα

Γνωριμία με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

Καδιγιαννόπουλος Γεώργιος

Φιλοσοφία – Σκοπιμότητα προγράμματος

Τις τελευταίες δεκαετίες και ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια γίνεται ιδιαίτερος λόγος για τα ανθρώπινα δικαιώματα και καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες σε ποικίλα επίπεδα σε παγκόσμιο επίπεδο για την αναγνώριση, κατοχύρωση, επέκταση και διασφάλισή τους.

Είναι αναντίρρητα αποδεκτό ότι οι άνθρωποι που κυρίως υφίστανται, σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, σημαντικούς περιορισμούς καθώς και καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, είναι αυτοί που ανήκουν στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Ως ευάλωτες κοινωνικές ομάδες ορίζονται οι πληθυσμιακές ομάδες, οι οποίες διαθέτουν μηδενική ή σημαντικά μικρότερη πρόσβαση σε σχέση με τις υπόλοιπες σε αγαθά, δημόσια και ιδιωτικά, ενώ παράλληλα, έχουν σημαντικές δυσκολίες ή πλήρη αδυναμία σε πληθώρα επιπέδων και ποικίλους τομείς, οι οποίοι θα τους διασφάλιζαν καλύτερη ποιότητα ζωής. Τέτοια επίπεδα και τομείς συνιστούν η απόκτηση εργασίας, η πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη, η εξασφάλιση στέγης, η εξασφάλιση ικανοποιητικού εισοδήματος κ.ά. Στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι άστεγοι, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι ρομά κ.ά (Μπαλούρδος κ.ά, 2014).

Σκοπό του προγράμματος αποτελεί οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, να διακρίνουν τις διάφορες κατηγορίες των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, καθώς και τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αυτές αντιμετωπίζουν.

Επίσης, η σκοποθεσία του προγράμματος αποβλέπει στην καλλιέργεια του αλληλοσεβασμού έναντι των υπολοίπων ανθρώπων σε ζητήματα διαφορετικότητας και ευρύτερα στην ομαλή και άμεση συμπερίληψη των συγκεκριμένων ανθρώπων στο κοινωνικό σύνολο. Ειδικότερα, όσον αφορά στα παιδιά που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες βασική επιδίωξη αποτελεί η συμπερίληψή τους στην εκπαιδευτική και μαθησιακή διαδικασία.

Επιπροσθέτως, το παρόν πρόγραμμα αποσκοπεί στην όξυνση της κριτικής σκέψης του/της μαθητή/τριας ως προς την ύπαρξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, καθώς και στην ενεργοποίηση και ευαισθητοποίησή τους στην κατεύθυνση της υπεράσπισης και ενίσχυσης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Ο συνολικός τρόπος δόμησης του προγράμματος παρέχει στους μαθητές/τριες τη δυνατότητα να μελετήσουν και να εστιάσουν, μέσω ποικίλων διδακτικών - μαθησιακών δραστηριοτήτων, στις κυριότερες μορφές ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και να αποκτήσουν ενημέρωση αναφορικά με τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι, οι οποίοι ανήκουν σε αυτές.

Η υλοποίηση του προγράμματος και κάθε εργαστηρίου μεμονωμένα πραγματοποιείται μέσω της υιοθέτησης της συνεργατικής καθοδηγούμενης ανακάλυψης, στο πλαίσιο της οποίας οι μαθητές/τριες εργαζόμενοι σε μικρές

ομάδες διερευνούν το διδακτικό υλικό και προβαίνουν στην οικοδόμηση της νέας γνώσης (Ματσαγγούρας, 2008).

Βιβλιογραφία

Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Η σχολική τάξη. Χώρος-Ομάδα-Πειθαρχία-Μέθοδος*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης.

Μπαλούρδος, Δ., Σαρρής, Ν., Τραμουντάνης, Α., Χρυσάκης, Μ. (2014). *Ευάλωτες Κοινωνικά Ομάδες και διακρίσεις στην αγορά εργασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Στην πιο επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος και κάθε εργαστηρίου μεμονωμένα θα συνεισέφερε σημαντικά οι μαθητές/τριες να διαθέτουν γνώσεις σχετικά με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Οι μαθητές/τριες ως ένα βαθμό διαθέτουν γνώσεις αναφορικά με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες από αντίστοιχης θεματικής, μικρότερης ή μεγαλύτερης έκτασης, ενότητας, τις οποίες έχουν διδαχθεί σε μαθήματα όπως: η Οικιακή Οικονομία, η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, η Νεοελληνική Γλώσσα και τα Νεοελληνικά Κείμενα Λογοτεχνίας.

Επιπλέον, είναι πιθανό οι μαθητές/τριες να έχουν αποκτήσει αρκετές γνώσεις για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, εφόσον έχουν συμμετάσχει σε κάποια αντίστοιχης θεματικής πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων ή σε κάποιο πρόγραμμα – δράση κάποιου διεθνή οργανισμού ή κάποιας μη κυβερνητικής οργάνωσης, τα οποία υλοποιούνται εκτενώς τα τελευταία χρόνια στον ελλαδικό χώρο.

Σε κάθε περίπτωση, οι μαθητές/τριες έχουν προσωπικές παραστάσεις και βιώματα από διάφορες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες με τις οποίες διαβιούν στο ίδιο κοινωνικό ή οικογενειακό περιβάλλον. Επίσης, οι μαθητές/τριες στο υπό εξέταση ζήτημα αποκτούν γνώση, πληροφόρηση και ενημέρωση και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, μολονότι αυτή αρκετά συχνά είναι φορτισμένη αρνητικά και αναπαραγάγει στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Για την ομαλή και επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος και κάθε εργαστηρίου ξεχωριστά ο/η εκπαιδευτικός είναι απολύτως απαραίτητο να έχει φροντίσει για την έγκαιρη και έγκυρη προετοιμασία του απαιτούμενου υλικού.

Πιο αναλυτικά, είναι απολύτως απαραίτητο ο/η εκπαιδευτικός να έχει μεριμνήσει για τη φωτοτύπηση του απαιτούμενου αριθμού φύλλων εργασίας, την εγκατάσταση λογισμικού, την αποθήκευση αρχείων βίντεο και παρουσιάσεων όπου αυτό απαιτείται, καθώς και για την ύπαρξη κατά το δυνατό πιο ταχείας σύνδεσης στο διαδίκτυο.

Επιπροσθέτως, έχοντας ως δεδομένο ότι οι μαθητές/τριες θα εργαστούν σε ομάδες με μικρό αριθμό ατόμων είναι απαραίτητο ο/η εκπαιδευτικός να έχει φροντίσει για την αντίστοιχη διαρρύθμιση της σχολικής αίθουσας, ώστε να μην χαθεί πολύτιμος χρόνος από τη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία.

Εν κατακλείδι, η ύπαρξη υφιστάμενων γνώσεων των μαθητών/τριων σε ζητήματα ευάλωτων κοινωνικών ομάδων θα συνεισφέρει σημαντικά στην πιο επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος και κάθε εργαστηρίου μεμονωμένα αναβαθμίζοντας και βελτιώνοντας τόσο τη διδακτική, όσο και τη μαθησιακή διαδικασία. Παράλληλα, σημαντική συμβολή στην εύρυθμη και επιτυχή υλοποίηση του εργαστηρίου δύναται να έχει η έγκαιρη και έγκυρη προετοιμασία του απαιτούμενου υλικού.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΕΙΟ		ΤΜΗΜΑ.....	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:
Θεματική	3. Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ-Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη	Υποθεματική	1. Ανθρώπινα δικαιώματα 3. Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Γυμνάσιο / Α', Β', Γ' Γυμνασίου Δημοτικό/ ΣΤ' Τάξη		
Τίτλος	Γνωριμία με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες		

Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	Δεξιότητες μάθησης του 21ου αιώνα στη θεματική ενότητα του «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ-Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη» Δεξιότητες του Νου στη θεματική ενότητα του «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ-Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη»
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	1. Ανθρώπινα δικαιώματα 3. Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την έννοια των ευάλωτων ομάδων • Να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων • Να αναγνωρίζουν τις ανάγκες των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων • Να δίνουν παραδείγματα προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες • Να είναι ενημερωμένοι/ες για το νομικό πλαίσιο προστασίας των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων • Να περιγράφουν την οικονομική κατάσταση των ευάλωτων οικονομικών ομάδων • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των ευάλωτων οικονομικών ομάδων στην αγορά εργασίας • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των ευάλωτων οικονομικών ομάδων στις υπηρεσίες υγείας • Να καταγράφουν στερεότυπα και προκαταλήψεις για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες 	<p>Γνωρίζουμε τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες • Καταιγισμός ιδεών για τα βασικά χαρακτηριστικά των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων • Καταιγισμός ιδεών για τις ανάγκες των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων • Μελέτη κειμένου για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και συμπλήρωση φύλλου εργασίας • Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο για τα υποστηρικτικά μέτρα στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες • Ηθικό δίλημμα: Παροχή ή όχι οικονομικής βοήθειας σε όλες τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες; • Σχέδιο εργασίας: Στερεότυπα και προκαταλήψεις για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την έννοια των ρομά • Να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά των ρομά • Να αναγνωρίζουν τις ανάγκες των ρομά • Να δίνουν παραδείγματα προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ρομά • Να περιγράφουν την οικονομική κατάσταση των ρομά • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των ρομά στην αγορά εργασίας • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των ρομά στις υπηρεσίες υγείας • Να καταγράφουν στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους ρομά 	<p>Γνωριμία με τους ρομά</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Καταιγισμός ιδεών για τα βασικά χαρακτηριστικά των ρομά • Καταιγισμός ιδεών για τις ανάγκες των ρομά • Μελέτη κειμένου για τους ρομά και συμπλήρωση φύλλου εργασίας • Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο για τα υποστηρικτικά μέτρα στους ρομά • Ηθικό δίλημμα: Παροχή ή όχι οικονομικής βοήθειας στους ρομά; • Παρακολούθηση βίντεο για την ιστορία των ρομά και συμπλήρωση φύλλου εργασίας • Σχέδιο εργασίας: Στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους ρομά • Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Οι μαθητές/τριες συζητούν πώς αισθάνεται ένας/μια μαθητής/τρια ρομά στο σχολείο και στη σχολική τάξη

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την έννοια του/της μετανάστη/στριας • Να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά των μεταναστών/στριων • Να αναγνωρίζουν τις ανάγκες των μεταναστών/στριων • Να δίνουν παραδείγματα προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες/στρίες • Να είναι ενημερωμένοι/ες για το νομικό πλαίσιο προστασίας των μεταναστών/στριων • Να περιγράφουν την οικονομική κατάσταση των μεταναστών/στριων • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των μεταναστών/στριων στην αγορά εργασίας • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των μεταναστών/στριων στις υπηρεσίες υγείας • Να καταγράφουν στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους/τις μετανάστες/στρίες 	<p>Γνωριμία με τους/τις μετανάστες/στρίες</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Καταιγισμός ιδεών για τα βασικά χαρακτηριστικά των μεταναστών/στριων • Καταιγισμός ιδεών για τις ανάγκες των μεταναστών/στριων • Μελέτη κειμένου για τους/τις μετανάστες/στρίες και συμπλήρωση φύλλου εργασίας • Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο για τα υποστηρικτικά μέτρα στους μετανάστες/στρίες • Ηθικό δίλημμα: Παροχή ή όχι άδειας παραμονής στο σύνολο των μεταναστών/στριών; • Δημιουργία ιστοριογραμμής για τη μετανάστευση Ελλήνων/νιδων σε χώρες του εξωτερικού • Δημιουργία διαγραμμάτων με τα αριθμητικά δεδομένα της μετανάστευσης στην Ελλάδα • Σχέδιο εργασίας: Στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους/τις μετανάστες/στρίες • Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Οι μαθητές/τριες συζητούν πώς αισθάνεται ένας/μία μετανάστης/στρια μαθητής/τρια στο σχολείο και στη σχολική τάξη

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την έννοια του/της άνδρα/γυναίκας πρόσφυγα • Να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά του/της άνδρα/γυναίκας πρόσφυγα • Να αναγνωρίζουν τις ανάγκες των ανδρών/γυναικών προσφύγων • Να δίνουν παραδείγματα προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι άνδρες/γυναίκες πρόσφυγες • Να είναι ενημερωμένοι/ες για το νομικό πλαίσιο προστασίας των ανδρών/γυναικών προσφύγων • Να περιγράφουν την οικονομική κατάσταση των ανδρών/γυναικών προσφύγων • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των ανδρών/γυναικών προσφύγων στην αγορά εργασίας • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των ανδρών/γυναικών προσφύγων στις υπηρεσίες υγείας • Να καταγράφουν στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους πρόσφυγες 	<p>Γνωριμία με τους/τις άνδρες/γυναίκες πρόσφυγες</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Καταιγισμός ιδεών για τις ανάγκες των προσφύγων • Μελέτη κειμένου για το προσφυγικό φαινόμενο και συμπλήρωση φύλλου εργασίας • Αναζήτηση πληροφοριών για τα μέτρα στήριξης των προσφύγων • Ηθικό δίλημμα: Παροχή ή όχι ασύλου σε όλους τους πρόσφυγες; • Δημιουργία ιστοριογραμμής για την εξέλιξη του προσφυγικού φαινομένου στον ελλαδικό χώρο • Δημιουργία διαγραμμάτων με τα δεδομένα του προσφυγικού φαινομένου στον ελλαδικό χώρο • Παρουσίαση και σύγκριση φωτογραφιών των Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία και των Σύριων προσφύγων • Σχέδιο εργασίας: Στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους πρόσφυγες • Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Οι μαθητές/τριες συζητούν πώς αισθάνεται ένας/μία μαθητής/τρια προσφυγικής καταγωγής στο σχολείο και στη σχολική τάξη

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την έννοια του/της άστεγου/ης και του ορίου διαβίωσης της φτώχειας • Να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά των αστέγων και όσων ανθρώπων διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας • Να αναγνωρίζουν τις ανάγκες των αστέγων και όσων ανθρώπων διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας • Να δίνουν παραδείγματα προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι άστεγοι/ες και όσοι διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας • Να είναι ενημερωμένοι/ες για το νομικό πλαίσιο προστασίας όσων διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των αστέγων και όσων διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας στην αγορά εργασίας και στις υπηρεσίες υγείας • Να καταγράφουν στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους/τις άστεγους/ες 	<p>Γνωριμία με τους/τις άστεγες και τους ανθρώπους που διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Καταιγισμός ιδεών για τις ανάγκες των αστέγων και όσων ανθρώπων διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας • Παιχνίδι ρόλων: Σχεδιάζω μία ημέρα μου ως άστεγος/η • Μελέτη κειμένου για τους/τις άστεγους/ες και συμπλήρωση φύλλου εργασίας • Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο για τα υποστηρικτικά μέτρα σε όσους ανθρώπους διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας • Δημιουργία και σχολιασμός διαγραμμάτων με τα αριθμητικά δεδομένα για τους άστεγους/ες και σε όσους ανθρώπους διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας • Σχέδιο εργασίας: Στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους άστεγους/ες και σε όσους ανθρώπους διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας • Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Οι μαθητές/τριες συζητούν πώς αισθάνεται ένας/μία πολύ φτωχός/η μαθητής/τρια στο σχολείο και στη σχολική τάξη

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την έννοια του ατόμου με ειδικές ανάγκες (ΑΜεΑ) • Να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά των ατόμων με ειδικές ανάγκες • Να αναγνωρίζουν τις ανάγκες των ΑΜεΑ • Να δίνουν παραδείγματα προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες • Να είναι ενημερωμένοι/ες για το νομικό πλαίσιο προστασίας των ατόμων με ειδικές ανάγκες • Να περιγράφουν την οικονομική κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες • Να αναφέρουν τις δυσκολίες πρόσβασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην αγορά εργασίας και στις υπηρεσίες υγείας 	<p>Γνωριμία με τα ΑΜεΑ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Καταιγισμός ιδεών για τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των ατόμων με ειδικές ανάγκες • Μελέτη κειμένου για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και συμπλήρωση φύλλου εργασίας • Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο για τα υποστηρικτικά μέτρα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες • Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο για το νομικό πλαίσιο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες • Ηθικό δίλημμα: Παροχή ή όχι οικονομικής βοήθειας στις οικογένειες των ατόμων με ειδικές ανάγκες; • Δημιουργία διαγραμμάτων με την εξέλιξη των αριθμητικών δεδομένων για τα άτομα με ειδικές ανάγκες • Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Οι μαθητές/τριες συζητούν πώς αισθάνεται ένας/μία μαθητής/τρια ΑΜεΑ στο σχολείο και στη σχολική τάξη

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να είναι ενημερωμένοι/ες για το υποστηρικτικό έργο των μη κυβερνητικών οργανώσεων (Μ.Κ.Ο) στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες • Να αναφέρουν δράσεις υποστήριξης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων • Να συμμετέχουν σε υποστηρικτικές δράσεις για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες • Να προτείνουν υποστηρικτικά μέτρα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες 	<p>Προσδιορίζω δράσεις - Αξιολόγηση</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Σχέδιο εργασίας: Το έργο των μη κυβερνητικών οργανώσεων (Μ.Κ.Ο) σε συγκεκριμένη ευάλωτη κοινωνική ομάδα (πχ άστεγοι) • Δημιουργία portfolio για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες • Επίσκεψη σε μη κυβερνητική οργάνωση και ενημέρωση για το έργο που επιτελεί στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις/

- Τι είναι και πώς λειτουργούν τα στερεότυπα;
<https://youtu.be/Fppar8wVHC4>
- Στερεότυπα και προκαταλήψεις στην οικογένεια και το σχολείο για το πολιτισμικά διαφορετικό
<https://youtu.be/Ot5mMkmZH90>
- Ρατσισμός – Προκαταλήψεις
<https://youtu.be/YaTioP5arB4>
- Τα Γυαλιά της Διαφορετικότητας Μέρος: 1^ο
<https://youtu.be/laW8e9uNDsM>
- Τα Γυαλιά της Διαφορετικότητας Μέρος: 2^ο
https://youtu.be/iJbUb_Gvqfk
- Ένα μικρό πείραμα – «Μόνος ή Μοναδικός: διαφορετικότητα και ρατσισμός»
<https://youtu.be/8XP9RxiSRF0>
- 5 ιστορίες διαφορετικότητας
<https://youtu.be/dfSJNYJvF00>
- Κοιτάς αλλά δεν βλέπεις
<https://youtu.be/ZcO-U75yic8>
- Γνωρίστε τους ρομά
<https://youtu.be/M0xN-ejmQyQ>
- Γεννήθηκα ρομά
<https://youtu.be/xxMJRHlgZFo>
- Ιστορία των ρομά
https://youtu.be/5HEiE_lkgU
- Η χαρά του παιδιού
<https://youtu.be/IWOwXtYzYDo>
- Δικαιώματα των προσφύγων
<https://youtu.be/2QuHkabkmgg>
- Ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες
<https://youtu.be/TbsOw1ENJIA>
- Cuerdas
<https://youtu.be/1lEre31n2iY>
- Τζαφάρ
<https://youtu.be/GVe0uEHdfU4>
- Ουκ αν λάβοις
<https://youtu.be/ly3rnGXlvaE>
- Προκατάληψη
<https://youtu.be/jX6Qtwd2NJY>
- Μαθαίνουμε για τους πρόσφυγες

https://www.unhcr.org/gr/teaching_about_refugees

- Μονόλογοι σε καραντίνα

<https://www.unhcr.org/gr/monologoi-se-karantina>

- Κι αν ήσουν εσύ

[https://www.unhcr.org/gr/wp-](https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2020/10/ki_an_isoun_esy.pdf)

[content/uploads/sites/10/2020/10/ki_an_isoun_esy.pdf](https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2020/10/ki_an_isoun_esy.pdf)

- Σκληρό καρύδι

https://www.unhcr.org/gr/skliro_karydi

- Δεν είναι μόνο αριθμοί

https://www.unhcr.org/gr/den_einai_mono_arithmoi

- Το ταξίδι της φυγής

http://www.taxidifygis.org.cy/game_cy.html

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

Το παρόν πρόγραμμα αποσκοπεί στη γνωριμία των μαθητών με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Ως εκ τούτου, όποιοι φορείς εστιάζουν τη δράση τους, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες δύνανται να συνεισφέρουν ενισχυτικά στην πιο επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος και των επιμέρους εργασιών του.

Ενδεικτικά ορισμένοι φορείς οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν στον εμπλουτισμό του προγράμματος είναι οι εξής:

- Η μη κυβερνητική οργάνωση Αλληλεγγύη της Εκκλησίας της Ελλάδος
- Η Unisef
- Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
- Οι Γιατροί του Κόσμου
- Η Διεθνής Αμνηστία
- Η ανεξάρτητη ανθρωπιστική οργάνωση Praksis
- Η ΑΡΣΙΣ κοινωνική οργάνωση υποστήριξης νέων
- Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ελλήνων Ρομά
- Η μη κυβερνητική οργάνωση Διογένης
- Η εταιρεία προστασίας σπαστικών
- Η Πανελλήνια Ένωση Τυφλών
- Η Εθνική Ομοσπονδία Τυφλών
- Ο Φάρος Τυφλών Ελλάδος
- Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών
- Η Ένωση Κωφών Ελλάδος
- Η Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος
- Το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών

Αξιολόγηση Εργαστηρίου - Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση - Εκδηλώσεις διάχυσης

Η αξιολόγηση του προγράμματος και κάθε εργαστηρίου ξεχωριστά είναι μία απολύτως αναγκαία διαδικασία, καθώς μέσω αυτής ο/η εκπαιδευτικός θα αντλήσει πληροφορίες σχετικά με το βαθμό επιτυχίας της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας.

Η διαδικασία της αξιολόγησης του προγράμματος και κάθε εργαστηρίου ξεχωριστά δύναται να υλοποιηθεί με ποικίλους τρόπους. Ενδεικτικά, συνίστανται ως προσφορότερες μέθοδοι: η αυτοαξιολόγηση από τον/την εκπαιδευτικό μέσω της παρατήρησης της μαθησιακής απόδοσης των μαθητών/τριών, καθώς και η ετεροαξιολόγηση από τους/τις μαθητές/τριες.

Η συνολική αποτίμηση τόσο του προγράμματος, όσο και κάθε μεμονωμένου εργαστηρίου αποτελεί μία διαδικασία, η οποία είναι απολύτως απαραίτητη και μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα εποικοδομητική τόσο για τους/τις εκπαιδευτικούς, όσο και για τους/τις μαθητές/τριες που συμμετέχουν στο εκάστοτε πρόγραμμα και εργαστήριο, καθώς και για αυτούς/ες που θα έχουν συμμετοχή σε κάποιο μελλοντικό χρόνο.

Είναι αναντίρρητα αποδεκτό ότι η συνολική αποτίμηση του προγράμματος και του κάθε εργαστηρίου ξεχωριστά, καθώς και ο αναστοχασμός πάνω στην υλοποίησή τους θα πρέπει να περιλαμβάνει διαφορετικές μορφές αξιολόγησης και σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα.

Για να επιτύχει η συνολική αποτίμηση το σκοπό της είναι αναγκαίο να υπάρξει αποτίμηση τόσο από τους/τις εκπαιδευτικούς, όσο και από τους/τις μαθητές/τριες. Αντίστοιχη διαδικασία πρέπει να υπάρξει και όσον αφορά στον αναστοχασμό ως προς την υλοποίηση του προγράμματος.

Αναμφίβολα, υπάρχουν ποικίλες δυνατότητες για τη διενέργεια εκδηλώσεων διάχυσης αναφορικά με το εκάστοτε πρόγραμμα και εργαστήριο. Ο/Η εκπαιδευτικός είναι γόνιμο να επιλέξει τις πιο πρόσφορες και άμεσα υλοποιήσιμες από αυτές στο πλαίσιο των δυνατοτήτων που παρέχει η εκάστοτε σχολική μονάδα που υλοποιείται το πρόγραμμα και τα επιμέρους εργαστήρια.

Πρόσφορες εκδηλώσεις διάχυσης αποτελούν οι αναρτήσεις στην ιστοσελίδα, στο ιστολόγιο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της σχολικής μονάδας. Επίσης, εκδήλωση διάχυσης μπορεί να πραγματοποιηθεί στο χώρο εκδηλώσεων του σχολείου, στον οποίο οι μαθητές/τριες δύνανται να παρουσιάσουν την εργασία τους ενώπιον του συνόλου των μελών του συλλόγου διδασκόντων της σχολικής μονάδας, των γονέων και κηδεμόνων των μαθητών/τριών, καθώς και τοπικών φορέων που ενδεχομένως έχουν προσκληθεί στην εκδήλωση.

Καταληκτικά, η αξιολόγηση του εργαστηρίου, η συνολική αποτίμηση και ο αναστοχασμός ως προς την υλοποίησή του, καθώς και οι εκδηλώσεις διάχυσης

συνιστούν απαραίτητες διαδικασίες τις οποίες πρέπει να προετοιμάσει με επιμέλεια, προσοχή ο/η εκπαιδευτικός λαμβάνοντας υπόψη συνολικά τις δυνατότητες που του/της προσφέρει και παρέχει η σχολική μονάδα.

Σημειώσεις:

Είναι απολύτως απαραίτητο να τονιστεί ότι ο/η εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα και την ευχέρεια να επιλέξει όποια τμήματα του παρόντος προγράμματος θεωρεί ότι είναι περισσότερο εφαρμόσιμα στη σχολική του τάξη.

Επίσης, στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας του/της εκπαιδευτικού υφίσταται η δυνατότητα να πραγματοποιήσει όποιες αλλαγές ή προσαρμογές θεωρεί ότι απαιτούνται στην προτεινόμενη σκοποθεσία και δομή του προγράμματος.

Σε κάθε περίπτωση, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να εφαρμόσει εξ' ολοκλήρου την υπάρχουσα πρόταση του προγράμματος, εφόσον εκτιμά ότι αυτή συνάδει με τις δυνατότητες και τις ανάγκες των μαθητών/τριών του, καθώς και με το ευρύτερο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον της σχολικής μονάδας.

Υποδειγματικό Υλικό - Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων

Υποδειγματικό υλικό

- Μαθαίνουμε για τους πρόσφυγες
https://www.unhcr.org/gr/teaching_about_refugees
- Μονόλογοι σε καραντίνα
<https://www.unhcr.org/gr/monologoi-se-karantina>
- Κι αν ήσουν εσύ
https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2020/10/ki_an_isoun_esy.pdf
- Σκληρό καρύδι
https://www.unhcr.org/gr/skliro_karydi
- Δεν είναι μόνο αριθμοί
https://www.unhcr.org/gr/den_einai_mono_arithmoi

Δειγματικά φύλλα εργασίας

Η δημιουργία των δειγματικών φύλλων εργασίας στηρίχτηκε σε αντίστοιχης θεματικής δημοσιευμένες επιστημονικές εργασίες, οι οποίες εστίαζαν στα συγκεκριμένα ζητήματα (Καδιγιαννόπουλος & Καραβίδα, 2016, Καδιγιαννόπουλος, 2020) και οι οποίες είχαν εφαρμοστεί στη διδακτική πράξη και είχαν αξιολογήσει τους/τις μαθητές/τριες στη μαθησιακή διαδικασία.

1^ο Φύλλο εργασίας: «Ρομά» (Εργαστήριο: 2)

Αφού παρακολουθήσετε το βίντεο «Γεννήθηκα Ρομά» (Διάρκεια: 18.40) (<https://youtu.be/xkMJRHlgZFo>) προχωρήστε στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων του φύλλου εργασίας.

Δραστηριότητα: 1^η (3 λεπτά). Να αναφέρετε ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που δεν έχει αναδειχθεί μέχρι τώρα η εξόντωση σημαντικού αριθμού ρομά κατά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Δραστηριότητα: 2^η (3 λεπτά). Να καταγράψετε ποια ήταν η εικόνα που είχαν σχηματίσει για τους ρομά μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και ποια είναι η σύγχρονη εικόνα για τους ρομά στην Ελλάδα.

Δραστηριότητα: 3^η (5 λεπτά). Να σημειώσετε ποια είναι τα χαρακτηριστικά της φυλής των ρομά και ποια τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Δραστηριότητα: 4^η (5 λεπτά). Να αναφέρετε σε ποιους οικονομικούς τομείς δραστηριοποιούνται οι ρομά και να καταγράψετε τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό.

Δραστηριότητα: 5^η (3 λεπτά). Να σημειώσετε πώς αισθάνονται οι ρομά με την κατάσταση που βιώνουν.

2^ο Φύλλο εργασίας: «Άστεγοι» (Εργαστήριο: 5)

Αφού παρακολουθήσετε την ταινία μικρού μήκους «Ουκ αν λάβοις» της Νάνσυς Σπετσιώτη (Διάρκεια:3.02) (<https://youtu.be/Iy3rnGXInqE>) να υλοποιήσετε τις παρακάτω δραστηριότητες.

Δραστηριότητα: 1^η (5 λεπτά). Να σημειώσετε ορισμένους λόγους που αναγκάζουν τη νεαρή κοπέλα να ζητάει συχνά μικρές ποσότητες τροφίμων από την κυρία Ελένη και να σχολιάσετε τα συναισθήματα και τις σκέψεις της, όταν η κυρία Ελένη δεν άνοιξε την πόρτα στο κτύπημά της, ενώ και το ηλεκτρικό ρεύμα στο κουδούνι ήταν κομμένο.

Δραστηριότητα: 2^η (5 λεπτά). Να καταγράψετε τους λόγους που οδήγησαν την κυρία Ελένη να ζει ως άστεγη και τη νεαρή γειτόνισσά της να την προσπεράσει χωρίς να της δώσει την παραμικρή οικονομική βοήθεια.

Δραστηριότητα: 3^η (5 λεπτά). Να σχολιάσετε τα συναισθήματα της κυρίας Ελένης μετά την αποκάλυψη της ταυτότητάς της στη νεαρή γειτόνισσά της και την προηγηθείσα επίμονη έκκλησή της για μια μικρή οικονομική βοήθεια.

Δραστηριότητα: 4^η (5 λεπτά). Να αναφέρετε ποια εκτιμάτε ότι είναι τα βαθύτερα αίτια που οδηγούσαν την κυρία Ελένη να δανείζει τρόφιμα στη γειτόνισσά της, μολονότι είχε σημαντικό οικονομικό πρόβλημα.

Δραστηριότητα: 5^η (5 λεπτά). Να διατυπώσετε την άποψή σας για τον τρόπο συμπεριφοράς έναντι των αστέγων και όσων ανθρώπων διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας κάνοντας ειδική αναφορά στην εθνικότητα και στην ηλικία τους.

3^ο Φύλλο εργασίας: «Άτομα με ειδικές ανάγκες» (Εργαστήριο: 6)

Αφού παρακολουθήσετε το βίντεο με την ταινία μικρού μήκους «Cuerdas» του Ισπανού σκηνοθέτη Pedro Solis, η οποία απέσπασε βραβείο «Goya» ως καλύτερη μικρού μήκους ταινία κινουμένων σχεδίων (Διάρκεια:10.01) (<https://youtu.be/1Ere31n2iY>), να προχωρήσετε στην υλοποίηση των παρακάτω δραστηριοτήτων.

Δραστηριότητα: 1^η (5 λεπτά). Να απαντήσετε για τον τρόπο που τα παιδιά υποδέχονται το νέο τους συμμαθητή το Νικόλα, καθώς και πώς περνούν το χρόνο του διαλείμματός τους ο Νικόλας και οι συμμαθητές του.

Δραστηριότητα: 2^η (5 λεπτά). Να καταγράψετε πώς προσεγγίζει η Μαρία το νέο της συμμαθητή και πώς αισθάνεται η Μαρία και οι συμμαθητές της βλέποντάς ότι είναι μόνος.

Δραστηριότητα: 3^η (5 λεπτά). Να σημειώσετε ποιους τρόπους βρίσκει ή επινοεί η Μαρία για να παίζει με το Νικόλα και να χαρακτηρίσετε τη συνολική συμπεριφορά της Μαρίας και ειδικότερα, όταν δεν ήταν εφικτό να βγει μαζί της ο Νικόλας στην αυλή όπως συνήθιζαν.

Δραστηριότητα: 4^η (3 λεπτά). Να κρίνετε τη συνολική συμπεριφορά της

δασκάλας έναντι του Νικόλα.

Δραστηριότητα: 5^η (3 λεπτά). Να αναφέρετε πώς αντιμετωπίζει η Μαρία το θάνατο του Νικόλα και ποια συναισθήματα της αναπτύσσονται.

Δραστηριότητα: 6^η (4 λεπτά). Να αιτιολογήσετε γιατί η Μαρία κρατά το σχοινί στο χέρι της παρόλο που έχουν περάσει 20 χρόνια από το θάνατο του Νικόλα.

Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων

Πριν την έναρξη της μαθησιακής διαδικασίας στο εργαστήριο ο/η εκπαιδευτικός οφείλει να προβεί στην κατάλληλη διαμόρφωση του χώρου (θρανία), ώστε οι μαθητές/τριες χωρισμένοι σε ανομοιογενείς ομάδες των 3 έως 5 ατόμων να εργαστούν ομαδοσυνεργατικά.

Οι ομάδες έχουν συγκροτηθεί από τον/την εκπαιδευτικό στην αρχή της πρώτης διδακτικής ώρας του προγράμματος ή ιδανικά, εάν αυτό είναι εφικτό, πριν την πρώτη διδακτική ώρα του προγράμματος.

Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να επισημάνουν ότι κάθε μαθητής/τρια πρέπει να συμμετέχει ενεργά στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων αλληλεπιδρώντας παράλληλα με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.

Το εργαστήριο δύναται να υλοποιηθεί τόσο στο εργαστήριο πληροφορικής της σχολικής μονάδας, όσο και σε αίθουσα διδασκαλίας, η οποία διαθέτει υπολογιστή, βιντεοπροβολέα και ταχεία σύνδεση στο διαδίκτυο, εάν αυτό απαιτείται.

Εφόσον οι μαθητές διαθέτουν φορητούς υπολογιστές δύνανται να τους έχουν μαζί τους, ώστε να τους αξιοποιήσουν στην εργασία κατά ομάδες. Σε αυτή την περίπτωση, με μέριμνα του/της εκπαιδευτικού, είναι αναγκαίο να έχει εγκατασταθεί στους υπολογιστές τους το κατά περίπτωση απαιτούμενο λογισμικό, ώστε να διευκολυνθεί η διδακτική και μαθησιακή διαδικασία χωρίς να χαθεί πολύτιμος χρόνος.

Επίσης, απαραίτητα κρίνονται τα φύλλα εργασίας, τα οποία ο/η εκπαιδευτικός είναι απαραίτητο να παρέχει στους μαθητές/τριες με την έναρξη της διδακτικής – μαθησιακής διαδικασίας και να περιγράφει σε αυτά με απλότητα και σαφήνεια τι πρέπει να κάνουν.

Σε κάθε μαθητή/τρια παρέχεται ένα ατομικό φύλλο εργασίας, μολονότι οι μαθητές απαντούν ως ομάδα. Αυτό πραγματοποιείται, ώστε κάθε μαθητής/τρια να έχει τη δυνατότητα να καταγράψει τις δικές του απαντήσεις στο φύλλο εργασίας, εφόσον αυτές διαφέρουν από τις απαντήσεις των υπόλοιπων μαθητών/τριων της ομάδας.

Η προσέγγιση του εργαστηρίου πραγματοποιείται με τη «συνεργατική καθοδηγούμενη ανακάλυψη», στα πλαίσια της οποίας οι μαθητές/τριες μέσω συγκεκριμένων δραστηριοτήτων διερευνούν το διδακτικό υλικό και οικοδομούν τη νέα γνώση (Ματσαγγούρας, 2008).

Ο/Η εκπαιδευτικός κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του εργαστηρίου οφείλει να λειτουργεί καθοδηγητικά, υποστηρικτικά, ενισχυτικά και εμπυχωτικά δίνοντας σαφείς οδηγίες προς τους/τις μαθητές/τριες και ενημερώνοντάς τους για το χρόνο, τον οποίο έχουν στη διάθεσή τους για την ολοκλήρωση της εργασίας τους, ώστε να καταστεί δυνατή η «ανακάλυψη» της γνώσης.

Βιβλιογραφία

Καδιγιαννόπουλος, Γ. (2020). Μια εναλλακτική διδακτική προσέγγιση για την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης έναντι των ατόμων με ειδικές ανάγκες, *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών – Επιστημονικών Θεμάτων*, τ. 19, σσ. 136-143.

Καδιγιαννόπουλος, Γ. & Καραβίδα, Μ. (2016). Ένα διαθεματικό – διαπολιτισμικό σενάριο για την οικονομική κρίση. Στο Γ. Σαλονικίδης (επίμ.) *4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κεντρικής Μακεδονίας με θέμα: «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη Διδακτική Πράξη»*, Θεσσαλονίκη, 8-10 Απριλίου, Τόμος: Β, σσ. 250-258.

Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Η σχολική τάξη. Χώρος-Ομάδα-Πειθαρχία-Μέθοδος*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης.

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Είναι απολύτως απαραίτητο οι δραστηριότητες του προγράμματος που θα δομηθούν για την περιγραφική αξιολόγηση των μαθητών/τριών να απηχούν σε συγκεκριμένα κριτήρια και στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματά του.

Τα κριτήρια της περιγραφικής αξιολόγησης του παρόντος προγράμματος βασίζονται στις δεξιότητες μάθησης του 21^{ου} αιώνα και στις δεξιότητες του νου στη θεματική ενότητα «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ-Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη».

Οι δεξιότητες μάθησης του 21^{ου} αιώνα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την κριτική σκέψη, την επικοινωνία, τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα, τη μάθηση μέσω των τεχνών.

Αντίστοιχα, στις δεξιότητες του νου εμπεριέχονται ανάμεσα στα άλλα η οργανωσιακή σκέψη, η μελέτη περιπτώσεων, η επίλυση προβλημάτων, η δημιουργική, η παραγωγική και η ολιστική σκέψη, οι κατασκευές, τα παιχνίδια, οι εφαρμογές, η επιστημονική / υπολογιστική σκέψη, η διαμεσολάβηση κ.ά.

Ορισμένες ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση του προγράμματος «Γνωριμία με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες» είναι οι εξής:

- Καταιγισμός ιδεών για τις ανάγκες των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων
- Καταιγισμός ιδεών για τα βασικά χαρακτηριστικά των ρομά
- Ηθικό δίλημμα: Παροχή ή όχι οικονομικής βοήθειας στο σύνολο των μεταναστών/στριών;
- Δημιουργία διαγραμμάτων με την εξέλιξη των αριθμητικών δεδομένων του προσφυγικού φαινομένου στον ελλαδικό χώρο
- Παρουσίαση και σύγκριση φωτογραφιών των Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία και τον Πόντο και των Σύριων προσφύγων
- Δημιουργία και σχολιασμός διαγραμμάτων με την εξέλιξη των αριθμητικών δεδομένων για τους άστεγους/ες και όσους ανθρώπους διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας
- Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο για το νομικό πλαίσιο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης

Η περιγραφική αυτο-αξιολόγηση συνιστά μια σύγχρονη μορφή αξιολόγησης, η οποία συνοδεύεται από αρκετά πλεονεκτήματα, αλλά και ορισμένες δυσκολίες στην εφαρμογή της, καθώς οι μαθητές/τριες δεν έχουν συνηθίσει να υλοποιούν τη συγκεκριμένη διαδικασία και να προβαίνουν ατομικά στην αξιολόγηση της απόδοσής τους σε μία διαδικασία. Ως εκ τούτου, είναι πιθανό να υφίσταται, μικρή ή μεγάλη, διαφορά ανάμεσα στο αποτέλεσμα της αυτο-αξιολόγησης του/της μαθητή/τριας και της αξιολόγησης του/της εκπαιδευτικού.

Η περιγραφική αυτοαξιολόγηση του/της μαθητή/τριας δύναται να πραγματοποιηθεί τόσο με ένα συνεχές κείμενο, το οποίο θα αφορά στη συμμετοχή και στην επίδοση του/της μαθητή/τριας, όσο και με ένα φύλλο περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται δύο φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης του παρόντος προτεινόμενου προγράμματος.

Φύλλα Περιγραφικής αυτό - αξιολόγησης

1^ο Φύλλο Περιγραφικής αυτό – αξιολόγησης μαθητή/τριας

Επώνυμο:	Όνομα:
Ημερομηνία:	Τάξη:
Διδάσκων/ουσα:	Μάθημα:

Απαντήστε στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου όσο πιο ειλικρινά μπορείτε σημειώνοντας σε κάθε πρόταση - κριτήριο μία από τις απαντήσεις (Καθόλου, Λίγο, Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ) που αντιπροσωπεύει τη γνώμη σας.

ΓΕΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
Κατανόηση της δοθείσας εργασίας					
Απάντηση του συνόλου των δραστηριοτήτων της εργασίας					
Αξιοποίηση του συνόλου των γνώσεών μου					
Ικανοποίηση από τον τρόπο συνεργασίας					
Ικανοποίηση από το αποτέλεσμα της συνεργασίας					
Βαθμός δυσκολίας της εργασίας					
ΕΙΔΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ					
Ικανότητα αναζήτησης στοιχείων για την εργασία					
Ικανότητα κατηγοριοποίησης των στοιχείων ώστε να απαντηθούν τα ερωτήματα					
Διατύπωση άποψης και επιχειρημάτων στη συζήτηση στην τάξη					

Συμβολή στην καταγραφή της απάντησης					
Συμβολή στην παρουσίαση της εργασίας στην τάξη					
Προσοχή στη διατύπωση των απόψεων των υπολοίπων					

2^ο Φύλλο Περιγραφικής αυτό – αξιολόγησης μαθητή/τριας

Επώνυμο:	Όνομα:
Ημερομηνία:	Τάξη:
Διδάσκων/ουσα:	Μάθημα:

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις όσο πιο ειλικρινά μπορείτε.

1^η Ερώτηση: Ποια στοιχεία του σημερινού εργαστηρίου σας άρεσαν περισσότερο;

2^η Ερώτηση: Οι σημαντικότερες γνώσεις που αποκόμισα από το σημερινό εργαστήριο είναι:

3^η Ερώτηση: Στο σημερινό εργαστήριο κατάφερα να:

4^η Ερώτηση: Στο σημερινό εργαστήριο δυσκολεύτηκα να:

5^η Ερώτηση: Ποια στοιχεία του σημερινού εργαστηρίου σας άρεσαν περισσότερο;

6^η Ερώτηση: Γράψτε τρεις λέξεις που θα χαρακτήριζαν το σημερινό εργαστήριο:

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Στο πλαίσιο του παρόντος προγράμματος κρίνεται απαραίτητο να προταθούν ορισμένες δραστηριότητες, οι οποίες μπορούν να ενταχθούν στο portfolio του/της μαθητή/τριας.

Πιο αναλυτικά, ορισμένες ενδεικτικές δραστηριότητες για το portfolio του/της μαθητή/τριας είναι οι εξής:

- Συγγραφή κειμένου για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Συλλογή και σύγκριση φωτογραφιών των Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία και των προσφύγων που υποδέχεται ο ελλαδικός χώρος. Αναζήτηση ομοιοτήτων και διαφορών.
- Σχέδιο εργασίας: Τραγούδια της προσφυγιάς και της μετανάστευσης.
- Δημιουργία καταλόγου με βιβλία που αφορούν στη μετανάστευση Ελλήνων/νιδων σε χώρες του εξωτερικού.
- Συλλογή και ταξινόμηση των σημαντικότερων άρθρων που αφορούν στο φαινόμενο των αστέγων και στους πληθυσμούς που διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας.
- Σχέδιο εργασίας: Επαγγέλματα που ασκούν άνδρες και γυναίκες ρομά.
- Σχέδιο εργασίας: Επαγγέλματα που ασκούν άνδρες και γυναίκες μετανάστες ή πρόσφυγες.